

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, trizemski nedelje in praznika. — Inzerati do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3.—, večji inzerati petič vrsta Din 4.—, Popust po dogovoru. Inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za tuzemstvo Din 25.—, Rokopis se ne vrača.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Kladjeva ulica št. 5
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

PODružnice:
MARIBOR, Grajski trg št. 8. — — — — CELJE, Kocenova ulica 2. — Tel. 190.
NOVO MESTO, Ljubljanska c., tel. št. 26. JESENICE, Ob kolodvoru 101. — —
Račun pri poštnem Čekovnem zavodu v Ljubljani št. 10.351.

Fašizem proti Vatikanu

Napetost med fašizmom in Vatikanom zaradi delovanja Katoliške akcije je dosegla vrhunec — Krvavi protipapeški izgredi v Rimu in po vsej Italiji — Vatikan obkoljen od vojaštva — Papeževe zastave, slike in vatikansko glasilo na grmadi

Rim, 28. maja. Odnosaj med fašisti in cerkvenimi organizacijami v Italiji so se znatno poostrili. »Osservatore Romano« objavlja skoro vsak dan poročila o raznih incidentih. Kakor javlja ta list, silijo fašisti katoliške dijakne skoro na vseh italijanskih univerzah povsem sistematično in z grožnjami, da odstranijo znake svojpridenosti h katoliški dijaški zvezi, pri čemer pride pogosto do velikih pretepev. Često se tudi dogaja, da vodilni fašisti v provincih javno sramote papeža in duhovnike. Tudi v Rimu samem je prišlo do značilnih incidentov. Tako so uniformirani fašisti napadli ob obletnici vstopa Italije v svetovno vojno na Piazzzi Venezia poštni avtomobil Vatikana ter pretepli šoferja.

Istočasno nadaljujejo fašistični listi napade proti katoliški akciji, ki ji predvsem očitajo, da se ne omejuje samo na strogo verske zadeve, nego več ali manj prikrito ogroža politično enotnost fašistične Italije. »Lavoro Fascista« je objavil včeraj obsežen dokument o pripravljeni tajni seji odbora »Katoliške akcije za proslavo obletnice enciklike »Rerum novarum«, ki da dokazuje rovarjenje Katoliške akcije proti fašizmu. Na tej seji so razni govorniki označili fašizem povsem odkrito kot sovražnika Katoliške akcije. Iz objavljenega dokumenta je tudi razvidno, da je Katoliška akcija že izvedla priprave za primer, da bi došel fašizem v težave. Na omenjenem zborovanju je vatikanski državni podtajnik Pizzardo izjavil, da mora biti Katoliška akcija sposobna, da izloči iz prejembo političnega položaja in nato prevzame oblast.

Ozadje spora

Rm, 28. maja. Spor med Vatikanom in fašističnim režimom, ki traja že dolgo časa zaradi udejstvovanja katoliške akcije, je nezvele zelo resno obliko. Službeni list ministristva korporacij »Lavoro Fascista« objavlja niz senzacionalnih člankov, v katerih ostro napada delovanje katoliške akcije v Italiji, češ da je izrazito politično in naperjeno proti fašizmu. List prinosa govore in razgovore z glavne skupščine katoliške akcije ob priliki proslave štiridesetletnice enciklike »Rerum Novarum«. Predsednik italijanske katoliške mladine dr. Rossi je naglašal v svojem govoru, da je nastopil najtežji moment za katoliško akcijo. »Sovražniki katoliške akcije se bojijo naših organizacij zaradi hrabrosti naših članov, kakor tudi zaradi tega, ker naša organizacija že sega do zadnjega vaškega zvonika. Mobilizacija naših organizacij bi dovela do popolne izpremembe položaja.«

Govore o taktiki je dr. Rossi izjavil, da je potrebno držati se pravila »delati, toda ne pokasati se«. Katoliška akcija mora na vsak izslediti čisto religiozna, tako, da bi vsak napad na njo lahko ožigosali kot preganjanje vere. Pravi katoličan ne more biti fašist, temveč ima dolžnost biti Italijan katoliške akcije. Fašistična načela so v nasprotju s katoliškim naukom.

Direktor vatikanskega organa »Osservatore Romano« grof Della Torre je izjavil, da je katoliški tisk podobno jazbecu, ko se prebudi iz svojega zimskega spanja, kadar se njegovi krepilji daljši in močnejši, ker so mu med spanjem zrasli. Monsignor Pizzardo, ki se imenuje kot naslednik vatikanskega drž. tajnika kardinala Paollia, je opozarjal na španjo, kjer je diktatura rodila verske preganjanje, ker ni bilo močne katoliške akcije, da si osvoji oblast.

»Lavoro Fascista« zahteva od rimske vlade, da uporabi proti katoliški akciji najekrajnejša sredstva. »Osservatore« nima nobene možnosti, da bi ta dejstva demantiral. Razen tega navaja »Lavoro Fascista« celo vrsto konkretnih primerov, upora katoliških duhovnikov proti fašističnemu režimu ter navaja imena več duhovnikov, ki niso dovolili šolski deci pristopa v cerkev v fašistični uniformi, drugi zopet so prepovedali izobesiti na cerkvenih zvonikih fašistično zastavo.

Veliki izgredi v Rimu

Rim, 28. maja. Napetost, ki vlada že dalje časa med Vatikanom in fašizmom, se je zadnje dni tako poostrila, da se lahko reče, da je izbruhnilo med Vatikanom in Kvirinalom.

vojno stanje.
Vatikansko glasilo »Osservatore Romano« v zadnjem času sistematično napada

na fašizem in objavlja vsak dan posebno listo vseh nasilstev, ki jih zagreše fašisti nad pristaši Katoliške akcije. Fašistični tisk ne ostaje dolžan in odgovarja z ljutimi napadi na vatikansko politiko ter očita Katoliški akciji, da ni verska, marveč v prvi vrsti politična organizacija, naperjena proti fašističnemu režimu.

Odkritja lista »Lavoro Fascista« o pripravah Katoliške akcije za izpremembo režima v Italiji in za prevzem oblasti v primeru izbruha protifašistične revolucije, so izzvala

v fašističnem taboru silno ogorčenje, ki je našlo duška v velikih protivatikan-skih demonstracijah. Napetost v Rimu je zavzela že tak obseg, da je bila vlada prisiljena izdati izredne varnostne ukrepe, da prepreči resneje spopade.

Da prepreči nepremišljena dejanja neodgovornih elementov, je vlada odredila, naj se z vojaštvom zastražijo vse dovodne ceste v okolici Vatikana. Italijansko vojaštvo patrolira po ulicah in čuva razne katoliške domove. Prehod preko mosta čez Tiber, ki vodi v vatikansko državo, je strogo zastražen in vsakdo, ki hoče čez most, se mora natančno legitimirati.

V Rimu je prišlo kljub vsem tem ukrepom včeraj do hujih spopadov med fašisti in pristaši Katoliške akcije. Razjarjeni fašistični akademiki so napadli svoje katoliške tovariše, jim strgali znake Katoliške akcije ter jih nato pretepli. Sledile so velike

protikatoliške demonstracije pred vatikanskim seminarjem, kjer so demonstranti razbili vse šipe. V ogromnem sprevodu so krenili nato dalje pred katoliške društvene lokale in jih popolnoma demolirali. Policija sama je bila prešibka, da bi demonstracije preprečila. Na pomoč je moralo priti vojaštvo, ki je šele z uporabo orožja demonstrante razgnalo.

V avli rimske univerze so fašistični dijaki sneli sliko papeža Pija XI., jo raztrgali in nato zažgali. Po vsem mestu so dijaki na lastno pest zaplenili vse izvođe vatikanskega glasila »Osservatore Romano« in ga na javnem trgu zažgali obenem s papeško zastavo. Nadaljna

kolportaza vatikanskega glasila je popolnoma nemogoča, ker si noben kolporter ne upa prodajati tega lista, boječ se fašističnih represalij.

Na demarkacijski črti med Vatikanom in Italijo je prišlo včeraj do pikantnega incidenta.

Direktor lista »Osservatore Romano«,

Nevarnost državljanske vojne?

Intervencija člana kraljevske rodbine — Uvedba diplomatskih pogajanj med Vatikanom in Kvirinalom

Rim, 28. maja. Nemiri v Rimu in v drugih večjih krajih Italije so zavzeli že tak obseg, da se je resno bati izbruha državljanske vojne. Zaradi tega je visok član kraljevske rodbine osebno interveniral pri vladi in priporočal, naj se takoj uvedejo diplomatska pogajanja med Vatikanom in Kvirinalom za dosego premirja in nove ureditve medsebojnih odnosov, ker se je izkazalo, da je postala lateranska pogodba za obe stranki brezpogodbena, ker se oboje stransko krši in ker bi lahko rodila sedanja napetost nedogledne posledice.

Partiz rusko mesto

Partiz, 28. maja. Te dni je bil v ruskem jeziku velik almanah, iz katerega je razvidno, da je Partiz veliko rusko mesto, v katerem žive Rusi svoje lastno kulturno, gospodarsko in javno življenje. V Partizu je 10 ruskih cerkev, 7 ruskih šol za deca, nad sto raznih javnih in političnih organizacij ter pet ruskih sportskih klubov. V Partizu biva med 24 ruskih porojenih listov. V mestu je 24 ruskih knjižarn, več ruskih tiskarn, filmskih podjetij, odvetniških pisarn, bank ter raznih ruskih restavracij, baletov, studijev, teatnih zavodov in najrazličnejših obrtniških podjetij.

Nov način barvanja filmov

London, 28. maja. AA. Te dni so predvajali v kraljevem društvu film v barvah, ki so ga producirali po popolnoma novem načinu. Filmski dopisnik »Daily Mail« pravi, da bo ta način popolnoma zrevolucioniziral filmsko umetnost. Delo na tem novem filmu je trajalo pet let in je bilo popolnoma tajno. Film so producirali s popolnim trobarvnim procesom. Najvažnejše pri sedanjem procesu je, da se film tiska s matricami, ki obsejajo od 500.000 malih rdečih, zelenih in modrih kvadratov na vsaki kvadratni palec filma. Ta matrica je prevlečena z zelo občutljivo emulzijo. Film nato eksponirajo v običajni kamerni in ga lahko predvajajo z navadnim projektorjem, ne da bi ga posebej pritrčili.

Slava Triglavskega polka

Danes slavi svojo slavo naš 40. pešpolk Triglavski

Ljubljana, 28. maja.

Vsa vojašnica 40. pešpolka Triglavskega je danes v zastavi, ker slavi naš polk svojo slavo. Za slavo se je pripravilo tudi vreme, saj je stal strumni polk na velikem dvorišču vojašnice v najlepšem soncu in prav dobra je bila senca v sotorih, kjer so se zbrali odlični gostje, med katerimi smo opazili bana dr. Marušiča z osebnim tajnikom, podžupana prof. Jarca, predsednika višjega deželnega sodišča dr. Rogina, sreskega načelnika dr. Andrejko, direktorja podružnice Poštne hranilnice dr. Vidmarja, zastopnika zbornice za TOI dr. Plessa, starost Jugoslovenske gasilske zveze Josipa Turka, starost ljubljanske sokolske župe dr. Pipenbacherja, župnega podstarosta br. Milka Krapeža, starost Sokola IV br. Zebala, policijskega direktorja Keršovana, direktorja podružnice Narodne banke dr. Gregorića, zastopnika direktorja državnih železnice g. Zupaniča, brigadnega generala Gjoko Popovića, šefa štaba dravske divizije polkovnika Todorica Milčevića, oficirje vseh edinic ljubljanske garnizije z njihovimi damami, mnoge narodne dame kot zastopnice raznih ženskih in humanitarnih organizacij, nadalje zastopstvo Streljaške družine pod vodstvom Joce Lipovša, podpredsednika združenja rezervnih oficirjev g. Vargazona, zastopnika finančne direktije pomočnika Spindlerja, direktorja TPD g. Skubca, zastopnika Rdečega križa dr. Fetičica, nadzornika Westra in dr. Krejčija, državnega pravobranila dr. Souvana, predsednika ljubljanske sekcije Udruženja jugoslovenskih novinarjev St. Viranta, zastopnika univerze prof. Hadžija z ameriškim profesorjem dr. Karlom Mc Connellom, ki je vso svečanost posnel za film, zastopnike ljubljanskih bank in drugih korporacij ter mnogo najodličnejšega občinstva.

Malo pred pol 11. so prinesli pred polk

polkovno zastavo, ki jo je sprejel komandant polka polkovnik Cvejič, godba pod vodstvom podpolkovnika dr. Čerina pa z maršom »Eto našeg kralja«, ki se ob tej priliki vedno igra. Omenjamo, da je danes polk prvič nastopil s svojo zastavo, odkar je ustanovljen.

Pred polkom so bile postavljene štiri mize, kjer so opravili molitve za katoliške kurat Josip Cuderman, za muslimane iman Mehmed Ahmedpašević, za pravoslavne pa prota Dimitrije Janković. Na njegovi mizi je poleg visoke slavske sveče stal slavijski kolač, ki so ga lomili komandant polka polkovnik Cvejič, en narednik in en redov.

Po lomljenju kolača je nagovoril polk komandant polkovnik Cvejič, ki je v svojem zanositem govoru opisal zgodovino polka in pozval moštvo, naj sledi svetlim zgledom svojih prednikov kot zvesti branilci našega vzvišenega kralja in domovine. Končno je čestital moštvo k slavi in ga pozval, naj trktraj vzdikne NJ. Vel. kralju in njegovemu domu.

Njegov govor je bil sprejet z gromovitim vzklikom kralju, njegovemu domu, med sviranjem narodne himne, nato pa je komandant divizije divizijski general Bogoljub Ilić pozdravil junake in jim čestital k slavi v imenu države, kralja in naroda. Po njegovem govoru se je vršil paradni defile pod poveljstvom pomočnika polka polkovnika Kilerja, ki je potekel nadvoznoro.

Po paradi na dvorišču se je pričela v veliki dvorani vojašnice svečana zakuska, ki so se je udeležili razni vojaški dostojanstveniki in vsi povabljeni gostje. Popoldne bo tudi na dvorišču polka »vojniško veselje« z raznimi sokolskimi veštinami, deklamacijami, igro, nogometno tekmo ter s pogostitvijo moštva.

O Piccardu nobenega sledu

Sinoči so zadnjič videli balon nad Meranom, nato pa je brez sledu izginil — Prof. Piccard in njegov spremljevalec sta najbrže že mrtva

Augsburg, 28. maja. Včeraj je profesor Piccard startal k svojemu poletu v stratosfero. Start je izredno uspel in je smeli učenjak s svojim spremljevalcem inž. Kypferjem dosegel višino, v kakršni doslej še ni bilo človeško bitje. Po včerajšnjih opazovanjih sodijo, da je prišel 20 tisoč metrov visoko nad zemljo.

Kakor je ta smeli polet včeraj zadivil ves svet, tako danes znanstveniki in osebni prijatelji prof. Piccarda in njegovega spremljevalca trepetajo za njuno življenje. Zdi se, da se bo nad Piccardom zopet uresničil oni znani izrek:

»Operacija uspeša, bolnik umre«.

Prof. Piccard je s svojim balonom dosegel zaželeno višino, toda iz neznanega vzroka ni mogel pristati in se še danes ne ve za njegovo usodo.

Včeraj je zračna struja zanesla balon iz Nemčije nad švicarsko ozemlje, od tam pa proti večeru na Tirolsko, kjer so v mraku izgubili za njim vsako sled. Sinoči okrog 20. je bil Piccardov balon še v višini kakih 4 do 5 tisoč metrov nad Alpami. Ze takrat so se bali, da bo balon treščil ob skalovje in ga razbil. Ob pol 11. ponoči so opazili balon nad Bolcanom. Plul je v višini kakih

3 tisoč metrov v smeri proti Meranu in se ga še nekaj časa sledili, nato pa je zopet izginil iz vida.

Vremenska postaja v Inostu je podala mnenje, da bo zračna struja zanesla balon najbrže v Severno Italijo, od tam pa v smeri proti Trstu. Poizvedovanje se v tej smeri nadaljuje, vendar pa trenutno ni znano, kje je balon. Strokovnjaki nimajo več upanja, da bi bila Piccard in njegov spremljevalec še pri življenju. Veega sta imela v hermetično zaprti gondoli samo za 15 ur zraka, a tudi dve rezervni steklenici kisika sta mogli omogočiti dihanje samo za par ur. Ker sta sedaj že 33 ur v zraku, je skoro gotovo, da sta že davno izgubila zavest. Včeraj popoldne so z balona še opazovali signale s klici na pomoč, pozneje pa ni bilo z balona nikakega znaka več.

Italijanska vlada je dovolila, da iščejo avstrijska, nemška in švicarska letala pogrešni balon na italijanskem ozemlju in je tudi dala na razpolago več italijanskih letal. Vsa poizvedovanja pa so bila doslej brezuspešna. Domnevajo celo, da je balon ponotič zašel v viharje, ki so ga najbrže treščili na kak ledenik v Alpah. (Glej tudi članek na 4. strani).

Balkanska agrarna konferenca

Včeraj je bil v Sofiji odprt balkanski poljedelski kongres, ki se ga udeležujejo zastopniki vseh balkanskih držav

Sofija, 28. maja. Balkanski poljedelski kongres je bil včeraj svečano odprt ob prisotnosti diplomatskega odbora in predstavnikov balkanskih držav. Goste je pozdravil g. Sakazov in jim želel mnogo uspeha pri delu. Prav tako je pozdravil goste znanji minister Burav, ki je naglašal, da je za Sofijo velika čast, ker je bila izbrana za sedež konference. Povdarjal je potrebo solidarnosti, ker je sodelovanje balkanskih držav velikega praktičnega pomena. Bivši minister za kmetijstvo Vasiljev je prečkal pismo sedanjega ministra za kmetijstvo Stateva, ki je zadržan in se zato ne more udeležiti kongresa. Za predsednika konference je bil izvoljen Vasiljev, ki je izrazil svoje zaupanje v uspeh pričetega dela. Za podpredsednike konference so bili izvoljeni še posameznih delegacij. Po dopoldanski seji je predsednik bolgarske sekcije balkanske zveze priredil obed

na čast delegatom, popoldne pa se je začelo meritorno delo.

Popoldne je ravnatelj vzgledne postaje v Ruščuku poročal o balkanskem sodelovanju na poljedelskem področju, nakar sta govorila grški delegat Fideles in turški delegat Ali - Riza, ki sta v svojih govorih izjavila, da morajo balkanske države ustvariti organizacijo za medsebojno sodelovanje. Po seji so posetili delegati kmetijske ustanove v Sofiji.

LJUBLJANSKE BORZE

Devize: Amsterdam 22.79 — 22.8/ (22.81), Berlin 13.46 — 13.49 (13.47), Bruselj 7.8976, Budimpešta 9.9014, Curih 1095 — 1098 (1096.5), Dunaj 795.66 — 798.66 (797.16), London 275.51 — 276.31 (275.91), Newyork 56.62, Pariz 222.05, Praga 167.70 — 168.50 (168.10), Trst 295.85 — 297.85

Trije novi tramvajski vozovi prispeli

V soboto bo tramvaj najbrž že vozil do Šiške

Ljubljana, 28. maja.

Skoraj 7 tednov je minilo, odkar je prišel prvi novi tramvaj v Ljubljano. Včeraj pa je prešla spedičija g. Josipa Turka brzojavko, da so bili z Broda na Savi iz tvornice, kjer izdelujejo tramvaje za nove ljubljanske proge, odposlani trije novi vozovi. Res so prispeli že sredi trije vozovi, ki jih je železniška direkcija z vagoni vred dirigirala na stranski pomožni tir za okladitve ob glavnem kolodvoru. Davi so odšli Turkovi delavci že zgodaj na delo. Z rampe so do 10. s pomočjo tračnic oziroma travrer spravili na cesto voz št. 17, nato so pa polagali kolotečnice pred tramvajem ter počasi spravljali prvi voz proti tiru cestne železnice. Delo je šlo razmeroma naglo od rok, kajti spedičija ima na razpolago za take primere vse tehnične pripomočke. Do čim so zadnji tramvaj vlekli s Turkovim tovornim avtomobilom, je to pot stopil v akcijo traktor znamke »Caterpillar«, ki ga je dala na razpolago družba Harley David-

son, Motor Import.

Seveda je šlo delo bolj praktično in naglo od rok, kakor s tovornim avtomobilom. Traktor je za taka dela zelo praktičen. Tramvaj so z dolgo in močno železno verigo priklopili na traktor, ki ga je na dan znamenje delavcev, ki so sproti polagali tračnice pod voz, potegnili naprej, kolikor je bilo pač potrebno. Do 10. je bil tramvaj že pred carinarnico, okrog pol 12. pa je na tiru cestne železnice. Upati je, da bodo vse tri vozove do večera spravili s ceste na tračnice in potem v remizo na Zaloški cesti.

Seveda so novi tramvajski vozovi privabili veliko množico radovednežev, ki so z zanimanjem gledali, kako spravljajo vozove na tir. Jutri bo baje na progi do Šiške prva poskusna vožnja z novimi tramvaji in če pojde vse po sreči, bodo v soboto že prvi štirje tramvaji vozili do Šiške. Novi tramvajski vozovi imajo številke 16, 17 in 18.

Občni zbor Jugoslovensko-češkoslovaške lige

Uspešno delovanje za poglobitev bratske ljubezni med Jugoslovenci in Čehoslovaki

Ljubljana, 28. maja.

Ker je bil predsednik g. dr. Kramer imenovan za poslanika v Pragi, je smonil občni zbor Jugoslovensko-češkoslovaške lige otvoriti poslevoedeči podpredsednik g. Rasto Pustoslavšek ter pozdravil zastopnika Sokola Ljubljana matice starostoj Kazelja in brata Čebularja, posebno pa češkoslovaškega konzula ing. Ševčika, nato je pa prečital poročilo odbora, JCL zbira prijatelje jugoslovensko-češkoslovaške vzajemnosti, popularizira bratsko ljubezno med nami in Čehoslovaki, predvsem pa propagira učenje češkega jezika v najširših krogih jugoslovenskega naroda. Zato je leta 1926 osnovala prve tečaje češkega jezika za srednješolsko mladino in tudi za odrasle. Lani je bilo 11 tečajev, ki jih je obiskovalo nad 300 učencev. Pri svojem delovanju je JCL našla popolno razumevanje in moralno podporo prosvetnih oblasti in mestne občine, ki se ji JCL prav toplo zahvaljuje.

Lani je Liga hotela na posebno slovenski način praznovati češkoslovaški državni praznik 28. oktobra z namenom, da se tako vsaj deloma oddolži češkoslovaški javnosti za simpatije in moralno pomoč ob znamenit incidentu na Jadranu. Ker je bil slavospev sprejeto prepovedan, je bila samo slavnostna predstava v gledališču.

V Kranju je bila ustanovljena nova podružnica Lige, ki jih je sedaj v naši banovini 6. Ko je odhajal konzul dr. František Reel iz Ljubljane, mu je priredila Liga lep uspešno odhodno slovo za spomin mu je pa izročila krasen album in izvrstno sliko Ljubljane, ki jo je naslikal odbornik prof. Ivan Vavpotič. Na tej odhodnici je Liga imela priliko pozdraviti novega konzula ing. Josipa Ševčika, ki je takoj vstopil v odbor, kjer deluje z vso vno. Težak udarec je zadel Ligo meseca januarja, ko je odšel predsednik dr. Albert Kramer za poslanika v Pragi, ki je od smrti prvega predsednika dr. Trillerja tako uspešno vodil Ligo. V čast in zadostanje Ligi je, da je bil baš njen predsednik pozvan, da zastopa Jugoslavijo pri bratskem narodu. Seveda je bila Liga skoraj polnoštevilno zbrana tudi na njegovi odhodnici. Meseca decembra sta zastopala Ligo podpredsednik Rasto Pustoslavšek in odbornik Fran Govekar na skupščini Saveza Lig v Beogradu, kjer sta se posebno zavzemala za temeljito reorganizacijo Saveza, predvsem pa za rešitev finančnih podpor posameznih društev. Dobila sta polno obljubo, izpremenilo se pa ni nič.

Dalje Ligo gojenec tečajev krepke na stvar, jim je februarja priredila čajanko, kjer je predaval konzul Ševčik o operacijah češkoslovaških legionarjev v Sibiriji. Dne 10. marca je Liga priredila proslavo rojstnega dne prezidenta Masaryka, kjer je predaval podpredsednik R. Pustoslavšek o dr. Masaryku in Jugoslovenih med vojno. To predavanje se ponovi še v drugih naših mestih.

Gostom iz Češkoslovaške, ki so večkrat prihajali k nam, je Liga preskrbela večinoma brezplačno prehrano in prenočišče, odborniki pa so jim bili vodniki. Prav tako je pa Liga vedno rada pomagala vsem onim našim ljudem, ki so potovali v bratsko republiko. Kljub svojemu važnemu in koristnemu delovanju Liga ni lani dobila najmanjše podpore niti od mestne občine, niti od banke uprave, čeprav je zadnja obljubila povrnitev stroškov za dr. Masarykove slike, ki se jih je 10.000 razdelilo na vseh srednješolskih zavodih banovine. Liga mora računati le na svojo silo in se ne more zanášati na nikogar. Ob kraju svojega govora se je podpredsednik spomnil še obeh velikih prijateljev našega naroda, prof. dr. Chodounskega, navdušenega oboževalca naših gora in ustanovitelja češke podružnice SPD, in senatorja Viktorja Dyka. V poštitev njunega spomina je zavladal na obnem zboru za eno minuto molk, nato so pa velikima pokojnikoma zborovalci zaklicali »Slava«.

Predsednikovo poročilo je bilo sprejeto soglasno in s aplavzom, nato je pa blagajniški direktor g. Hanuš Krofta prečital blagajniško poročilo, ki iz njega pomemoma, da je Liga imela lani 12.383 Din 20 para dohodkov, 13.393 Din 95 para izdatkov, torej 1010 Din 75 para primanjilja in 10.086 Din 50 para premoženja. Ker pre-

glednika računov Tavčar in Sterk nista bila navzoča, je prečital podpredsednik Pustoslavšek njuno poročilo in občni zbor je soglasno dal abeolutorij blagajniku in odboru.

Pred volitvami je vstal g. direktor Krofta in v lepem govoru izražal, da mora biti za predsednika izvoljen edino stvarni podpr. g. Rasto Pustoslavšek. Čeprav so zborovalci sprejeli predlog s frenetičnim aplavzom, vendar je g. Pustoslavšek izvolitev odklonil, češ da Liga rabi na predsedniškem mestu moža, ki se lahko dovoli reprezentacijo. Odbornik g. Govekar mu je odgovoril, naj sprejme to mesto, ker tako zahteva čast Lige in podpr. ugled. Ker so mu odborniki zlasti pa g. nadsvetnik Govekar objubil vestransko pomoč, se je končno g. Pustoslavšek udel, kar so zborovalci sprejeli s prišernimi ovacijami novemu predsedniku. Nato so bili na predlog g. Govekara izvoljeni: za I. podpredsednika podžupan Evgen Jarc, za II. podpredsednika dr. Egon Stare, za I. tajnika Jaroslav Klapalek, za II. tajnika nadsvetnik Govekar, za blagajnika direktor Krofta, za odbornike pa gg. konzul ing. Ševčik, dr. Gregorin, g. dr. Mira Finkova, dr. Lah, Ivan Vavpotič, prof. Jeran, dr. Slokar, dr. Albin Stele, Fran Krapež, J. Kavčič, gdč. Franja Mohoričič, M. Presl, Rudolf Juvan, direktor Jug. B. Borko, dr. Krivic in dr. Burian ter za preglednika gg. Peter Sterk in dr. Luce Treo.

Dr. Egon Stare se je zahvalil za izvolitev podpredsednika, češ, da mu je sodelovanje s tako delovnim predsednikom in zastopanje tako vzornega predsednika v največjo čast.

Ko se je predsednik g. Pustoslavšek zahvalil za izvolitev, je konstatiral žalostno resnico, da se niti odborniki ne udeležujejo občnih zborov, na kar se mora Liga ozirati pri prihodnjih volitvah, da ne izvoli nikogar, kdor neupravičeno »zostane ocelo od obnega zbora«.

Pri slučajnostih je v prekrasnem govoru predlagal tajnik g. Govekar, naj se izrazi pismo sožalje vdovi senatorja in pesnika Viktor. Dyka gospej Zdenki Dyk-Haskovi, ki je prevedla mnogo slovenskih del na češki jezik. Predlog je bil sprejet z največjim odobravanjem.

V daljšem govoru se je podpredsednik g. dr. Egon Stare spomnil smrti mecen slovenskih študentov univ. prof. dr. Chodounskega, ki je bil častni član slovenske »Ilirije« in je ob izvolitvi dobil krasno diplom, delo Ivana Vavpotiča. Liga naj pošlje to diplomu in naj jo shrani v Češki koči ali pa v Murjevem hotelu na Jezerškem. Velikemu našemu prijatelju naj pa JCL in SPD odkrijejo na Murjevi hiši tudi spominsko ploščo, a ob tej priliki naj se zbere vse jugoslovenske Lige na Jezerškem. Liga naj stopi v zvezo glede skupne akcije s SPD, ki jo bo gotovo podpirala, saj je predsednik SPD g. dr. Tominec najboljši prijatelj pokojnika. Predlog je bil sprejet z največjim odobravanjem. Nato je predsednik prečital pismo mariborske Lige, ki se ogorčeno pritožuje zaradi nedelavnosti Saveza Lig v Beogradu, ki je v resnici le na papirju in za reprezentacijo. Med štampanjem pisma so se čuli vzkliki, naj Liga izstopi iz Saveza. Predsednik je predlagal tudi, naj se sestavijo programi ekskurzij že pozni, da ne bo več krožili, kakšne so se dogajale dolele pr. izletih Čehoslovakov v našo državo.

Lektor dr. Burian je podelal podrobno statistiko o češkoslovaških tečajih, ki jih vodi z največjo požrtvovalnostjo ter predlagal, naj se Liga zahvali vsem šolam za brezplačno prepušitev lokalov, kar je zbor sprejel soglasno. V imenu zbora je nato g. dr. Burian izrazil zahvalo predsedniku za večletno uspešno poučevanje naše mladine. Starosta Sokola Ljubljana g. Kajzelj se je zahvalil za pozdrav ter izročil pozdravo svojega društva in tudi podstaroste SKJ g. Gangla.

Ob 23. je predsednik zaključil lepo uspešno občno zbor nato so vsi zborovalci šli pozdravit senatorko go. Planinkovo.

Spominjajte se slepih!

Za večni mir in žensko polnopravnost

Zanimivo predavanje češkoslovaške feministke in senatorke go. Fr. Planinkove

Ljubljana, 28. maja.

V dvorani OUZD je včeraj popoldne na povabilo Jugoslov. českega saveza predavala češkoslovaška feministka in senatorka go. Fr. Planinkova. Predavanja so se udeležile članice takojšnjih ženskih organizacij, gojenke najvišjih dveh razredov žensk. realne gimnazije s nekaterimi profesorji, zastopniki Jugoslov. č. sl. lige, več kulturnih delavcev, čl. konzul ing. Ševčik in več odličnih gospodov in dam. Ženstva pa je bilo vsekarje premalo!

Podpredsed. JMS, go. Tavčarjeva je predavala go. senatorko in jo toplo pozdravila kot veliko feministko, ki se zrtuje za idejo, žensko in človeštvo ter uživa velik ugled ne le po slovenskem, nego tudi po mednarodnem ženskem svetu.

Go. Planinkova, izvrstna, duha in humorja bogata govornica, je v bistvu izvajala sledeče:

Mile sestre Jugoslovence in bratje, prišla sem k vam, da bi povedala, s čim se je bavila naša konferenca v Beogradu. Mednarodna ženska zveza nas je pozvala na konferenco v Beograd, da se posvetujemo in sklepamo, kaj naj stori ženske vsega sveta brez razločka glede jezika, narodnosti in vere, da se ohrani in utrdi svetovni mir. Menim, da v Evropi ni kmalu bolj primernege mesta, kakor je Beograd za tako žensko mirovno konferenco. Stoletja so se vršili krvavi boji za Beograd, da čisto ondi ni ostal kamen na kamenu, in v zadnji svetovni vojni je valovala vojna furija opetovanju preko njega z vso svojo grozo. V tem kotu neprestanih viharjev je naravno našla ideja miru najgloblje soglasje in se odval najboljši odslv klica proti novemu vojevanju.

Žene vsega sveta imajo že po svojem značaju edino stremiljenje, kako ohraniti v stalnem miru svoj dom, svojo dečo in vsa življenja; saj žena daje življenje in ne mara smrti. Zastopnice velikih in malih narodov, med katerimi Jugoslovenci niso najmanjši, so bile v Beogradu soglasne v zahtevi: nikoli več vojne! Saj je prav zadnja vojna in v nji Srbija jasno pokazala, da malemu narodu niti največja hrabrost in skrajna požrtvovalnost ne more z orožjem rešiti domovine.

Prihodnje leto v februarju bo v Ženevi velika konferenca, ki se je udeležiti bajé okoli 5000 delegatov iz vsega sveta in bo trajala vsaj pol leta. Toda govoriti ne bodo o večnem miru, o brezpopojnem koncu krvavih vojn, nego o tem, koliko vojni ladij, topov, tankov, bojnih letal i. dr. sme imeti v bodoče vsaka posamezna država. Kdor pozna dosežani uspeh takih konferenc, ne sme gojiti optimizma in se boji, da se bo svet vendarle še nadalje oboroževal, vsak trenutek pripravljen za nov pokol in za novo, še nezasišeno popolno uničevanje in iztrebljevanje.

Silni napredek v vojni vedi, zlasti pa v kemični in letalski tehniki, kaže, da sta največja hrabrost in najpopolnejše orožje neosposobna, da bi se umirila sovražnih nasekov in rešila domovino in narod. Flotilja letal bo lahko v bodoče še v par urah z ognjem uničila in s plini in bachi ugonobila do temelja in jedra prav vse, kar stoji, raste in živi, a ne le začasnó, nego za nedolžno dobo.

In upričo tega dejstva, naj se bodoča ženska konferenca bavi le z redukcijo oboroževanja! — Moški so pač v 20. veku dokazali, da anajo delati pač vojne, ne pa miru, zato je čas, da se vse ženske postavimo odločno in s resnim delom za mir. Ženske bodo imele pri tem več spretnosti in sreče. Ko nastopimo z milijoni podpisov pod svojimi predlogi, vem, da se nam enodušno pridružijo tudi Jugoslovence.

V Beogradu je poročal bivši naš sumadni minister g. Ninkič, kaj vse se je doletelo storiло za svetovno razorožitev. Dejal je, da zastopajo države dve najslabši stališči: en del zahteva, naj se najprej izvrši razorožitev in nato najzajamci narodom popolna varnost. Drugi del pa zahteva najprej varnost državam in šele nato naj se izvrši razorožitev vsega sveta. Nemška delegatka je poročala, da je ves nemški narod silno nesečen in do blaznosti vznemirjen, ker je razorožen, dočim so vse druge države okoli Nemčije do skrajnosti oborožene in vzdržujejo milijonske armade. In naglašala je, da je prva dolžnost Zveze narodov, prirediti nemške sosedu, da se takoj in povsem razorože.

Češke žene hočejo predlagati: vse žene sveta naj zahtevajo, naj se vsak narod izjavi, da on nikdar nikogar ne napade. Vsaka narodna vlada naj zajamči, da ne začne vojne. Če se nam posreči doseči take izjave povsod, kjer imajo že danes ženske volitvno pravico in s tem vpliv na vlade, je začetek večnega miru zagotovljen. Potem gojimo dalje...

Ko sem povedala ta naš predlog, ga je prav Nemška prva proglasila za fantastičnost. Ali me ženske se znajo ogreti za nove, smeje ideje, dočim je možki konservativni; me vemo, da je marsikaj, kar se je še včeraj delo nemogoče, se danes krasna istina. Me vemo, da je bila v začetku »beseda« — ideja. Žene naj »besedo« uveljavijo! In gojim popolno vero v žene, ker vem, da kar žene res hočejo, smerom tudi dosežejo bodisi doma, bodisi v javnosti. Moški nam to neradi priznajo, a izjavljam: ženske bomo v tej smeri delale za popoln in večni mir z vso vtrajnostjo in agiliteto do končne zmage. (Viharno ploskanje).

Zanimati vas pa mora tudi borba za žensko volitvno pravico in za popolno enakopravnost z moškimi.

Gotovo je, da se bo tudi v Jugoslaviji

prej ali kasneje uveljavila nova ustava. Takrat boste morale, kakor smo to storile že Čehoslovakinje in druge žene po svetu, reči na ves glas: »Gospodje, me smo tudi tukaj! Ustava nas mora upoštevati. V Ameriki pravijo ženske: »Me dajemo državi otroke, življenje, bodočnost; torej zahtevamo pravico, da sodelujemo v državi.« Francoskinje pa so rekly: »Zakonov, ki jih nismo delale, ne poslušamo.« Gotovo se najde tudi v Jugoslaviji dovolj hrabrih in vztrajnih delavnih žen, ki bodo izvajale pravico, ki jim gre.

Čehoslovakinje smo imele lažje stališče v svoji borbi za politično, kulturno in socialno polnopravnost, ker smo se lahko opirale na historični temelj. Že v husitski in v Komenského dobi so bile Čehinje v javnosti uvaževane. Tako so bile vse naše politične stranke že pred vojno za žensko volitvno pravico. V naši novi ustavi pa določa § 106, da v državljanskih pravicah in dolžnostih med spolni ni več razlik. Za češki deželni zbor smo imele volitvno pravico že od l. 1861. za občine od l. 1864. Zgodilo pa se je, da so v raznih okrajih različno razlagali žen. volitvno pravico. Tako so ponekod ženske volile direktno, po drugih po moških zastopnikih, po tretjih sploh ne. Prvi boj za izenačenje direktne vol. pravice žen smo začeli l. 1896., a l. 1913 smo imele že ženske deželne poslance.

Ko smo se vrgle v boj za parlament, smo v celam prejele dvojce anonimnih sovražnih pism. Zgodilo pa se je, da so na ženskem volitvenem shodu možki vrgli na cesto možkega, ki je govoril proti žen. vol. pravici in vobče enakopravnosti. Med volilci je 53 odst. žensk, a le 47 odst. možkih. Izvajevale smo si 15 poslanik v parlamentu in 4 za senat. Počas, a gotovo napredujemo. Vedno več nas je in vedno več nas še bo.

Povsod smo delale kulturno, socialno in gospodarsko že dolga leta, a brez političnih pravic nam ni delo uspevalo tako, kakor smo želele. Prvo je torej volitvna pravica in vse drugo pride za njo. Češka pravniška fakulteta se nam je odprla dne 28. okt. 1918., t. j. na dan našega osvobodjenja. Od lani imamo že ženske sodnike. Med porotniki mora biti vselej tretjina žensk. Povsod se naše ženske uveljavljajo, ker so vestne, vtrajne in temeljite. Tudi po občinah so ženske zelo delavne in koristne.

Moški so spretni v kovanju načrtov, a navadno jih nihče ne izvede. Ženske pa tudi same uredimo kar predlagamo. Kulturno, po šolah in poklikih smo enakopravne z moškimi. Dosegle smo, da omoženke ostanejo v uradu ali delavnicah, za porodnice smo izvajevale dopuste, event. z zmanjšanimi prejemki daljši bolniški dopust, napredovanje in plača sta za ženske in moške enaka. Po občinah delajo žene zlasti v socialni, ubožni, šolski, higijenski in prehranjevalni stroki, v parlamentu pa v vseh osehkih. Dosegle smo strogo zakon glede zaščite nezakonske deče in izvajevale dolžnostno alimentacijo. Kdor se ji odteguje, pride v ječo. Do 14. leta noben otrok ne sme po obrtovalnicah in industrijskih delati. Na kmethih sme med šolsko dobo otrok največ dve uri na dan pomagati, pastil itd. Šolski zakon se glede oblikovanja šol izvaja najstrožje. Alkoholna mladina do 16. leta sploh ne smejo dajati. Da smo delale za odpravo reglementacije prostitutk, se razume; a dosegle smo tudi dolžnostno zdravljenje spolnih bolezni. Dognale smo razširjenje in popolnitev obilgastih obrtnih nadaljevalnih šol ter se zavzemale za zaščito materinstva.

Glede ločenih žen smo izvajevale, ako se mož ožen drugič, da ji ostane seveda alimentacija, po njegovi smrti pa da se penzija razdeljuje pravilno med obe ženi. Da smo glede socialnega zavarovanja starije marsikaj, se razume, saj nam je človekoljubnost glavni cilj naših stremiljenj.

Čehoslovaška in Jugoslavija sta si najbližji, po duševnosti najbolj sorodni državi in morata biti druga drugi v dobrem vzgled ter opora. Naš prezident dr. Masaryk, naš zvesti prijatelj, je feminist. Leta 1911. se je začelo njegovo osebojvalno delovanje, ko je v borbi z Arentthalom izprevidel, da Jugoslovenci in Čehoslovaci v Avstriji ne najdejo nikoli svojih človeških in narodnih pravic.

Pred dvema letoma je naš Masaryk povedal, kakšna naj bo žena; dejal je: žena mora biti aktivna, imeti mora smisel za javno življenje ter imeti pogum za lastno prepričanje. To je: imeti mora korajžo, da stoji na lastnih nogah.

Me, Čehoslovakinje delamo torej v duhu našega prezidenta in rečem vam: dokler ne stopite v javno življenje, ne boste sares svobodne in enakopravne!

In Masaryk je dejal: »Ženote je treba zatirati!« Ne s silo, a z bojem kulturnim, umetvenim, kadar treba. To je rekel mož svetovne veljave. Slovence, pojdit za njim! (Viharno ploskanje).

Go. podpredsednica Tavčarjeva se je tulinantni, iredno simpatični govornici za predavanje toplo zahvalila, naglašujoč, da poželjo tudi Jugoslovence po vzgledu češkoslovaških sester v boj za svojo svobodo in svoje človeške pravice.

Zvečer so imele naše dame še zaupen sestanek v damski sobi kavarne »Emonec«. Tudi tam je govorila go. Planinkova zelo poučno za naše žensko. Žal, da nismo mogli biti prisotni. Toda po zaključnem sestanku ji je sporočil novi predsednik jugoslovensko-češkoslovaške lige, gosp. direktor Rasto Pustoslavšek v spremstvu odbornikov naš moški pozdrav in zahvalo za njen trud.

Danes jutraj se je go. senatorka v družbi treh dam odpeljala preko Gorenjske na Vešče, da spomena lepoto naše zemlje. Jutri pa odpotuje v Pariz na ženski kongres.

Beležnica

KOLEDAR.

Danes: Četrtek, 28. maja 1931, katoličani: Lev II., pravoslavi: 15. maja, Jaromir.

DANAŠNJE PRIREDITVE.

Drama: Zaprt.
Opera: Lohengrin. B.
Kino Matica: Luči vemelesta.
Kino Ideal: Grof Monte Cristo. II. del.
Šentjakovski gledališki oder: Bunbury.
DEŽURNE LEKARNE.
Danes: Sušnik, Marijin trg; Kuralt, Gosposvetska cesta.

Davčne olajšave za kopališča in letovišča

Finančni minister je izdal v sporazumu s trgovinim ministrom pravilnik o izvrševanju zakona o taksah in davčnih olajšavah z dne 13. junija 1930. Za kopališča in zdravilišča, ki se proglase naknadno kot taka, bodo veljale olajšave po tem zakonu od meseca, ki sledi objavi odloka. Olajšava je zapopadana v znižanju osnove za odmero davka na dohodke od podjetij (pridobitina), n. pr. če je davčna osnova hotela, restavracije, penziona ali gostilne po cennitu davčnega odbora določena na 1000 Din, se bo v davčnih letih 1931 do konca 1933 znižala davčna osnova za 400 Din in bo znašala samo 600, v davčnih letih 1936 do 1940 se bo znižala za 300, tako da bo znašala 700 Din, v davčnih letih 1941 do 1945 se pa zniža za 200 Din in bo znašala 500 Din. Odbitki veljajo za podjetja, ki so zavezana družbenemu davku s tem, da se v primeru pomankanja davčne osnove tudi po izvršenem odbitku ne bo odmerjal niti minimalni davek. Na te odbitke od davčne osnove ima pravico vsak hotel, restavracija, penziona in gostilna ne glede na vrhino investiranega kapitala, če je bila otvoritev že potem, ko je stopil v veljavo zakon o davčnih in taksnih olajšavah za hotelsko industrijo.

Olajšava velja do konca roka, čeprav se lastnik menja. Podjetja v novih poslopih, otvorenja v 3 letih po uveljavljanju zakona o davčnih in taksnih olajšavah za hotelsko industrijo, imajo pravico na večji odbitek. Podjetja, ki uživajo po zakonu te olajšave, pa pozneje zvišajo investirani kapital, morajo v 60 dneh ponovno prositi za znižanje davka, toda samo v primeru, če se je investirani kapital povečal v 3 letih po uveljavljanju omenjenega zakona.

Prijet napadalec

Ljubljana, 28. maja.

Po viknu v Obrtno banko v Ljubljani, kjer je bilo odnesenih 98.000 Din, je policija uvedla obsežno preiskavo in je v mestu ter okolici aretirala več sumljivih postopavcev, ki niso mogli dokazati da se preživljajo s poštenim delom. Pri splošni raciji je prišel policiji v roke tudi vsiljiv možakar.

V nedeljo popoldne se je izprehajala služkinja Josipina Farkaš po Tivoliju. Hotela je v Rožno dolino, pa ni poznala poti. Zato je ustavila dva možka in ju vprašala, kako se pride v Rožno dolino. Eden se ji je takoj ponudil za spremljevalca in res odšel z njo. Namesto v Rožno dolino je pa zavil pri Strelišču na Zgornji Rožnik. Sredi gozda se je hipoma ustavil in zahteval od Farkašev, naj se mu uda. Ker ni dosegel svojega namena, ji je potegnil iz rok ročno torbico s 480 Din in pobegnil.

Včeraj so policijski agenti na Trnovskem pristanu aretirali dva možaka, eden je imel precej denarja. Bil je delavec Josip Bizjak, iz Ribenberga na Gorisškem. Na policiji so na podlagi opisa služkinje Farkašev ugotovili, da je Bizjak identičen z napadalcem. Bizjak je dejanje priznal, izgovarjal se pa je, da ni imel namena Farkašev oropati, temveč jo je hotel samo prisiliti, da bi se mu udala. Bizjaka so zaprli.

Iz gledališke pisarne

DRAMA

Ljubljanska drama je danes v četrtek in jutri v petek zaprtja, v soboto se ponovi Klabundova igra treh XYZ za abomna reda A.

V nedeljo vprizori Ljubljanska drama poslednjič v letošnji sezoni veseloigro Pri belem konjčku po znižanih ljudskih cenah.

OPERA

Nocoj se ponovi opera Lohengrin z g. Šimencem v naslovni partiji. Kralja poje g. Križaj, Elzo gdnja. Majdičeva, Telramunda g. Primožič, njega ženo Ortrude ga. Thierryjeva, Glasnika g. Grba itd. — Dirigent ravnatelj Polič. — Predstava se vrši za abomna B.

V soboto se vprizori prvič v letošnji sezoni nesmrtnega Beethovnova opera »Fidelio« z go. Thierryjevo v glavni ženski vlogi. Florestana poje prvič na našem odru g. Šimenc, Rocca istočasno prvič g. Križaj, dalje kreirajo Don Pizzaro g. Primožič, Don Fernando g. Grba, Marcellino ga. Ribičeva, Jauina g. Mohorič itd. — Dirigent ravnatelj Polič. — Predstava se vrši za abomna reda C.

Na izletu.

— Dušica, v ogenj ali v vodo bi skočil zate in na konec sveta bi šel za teboj, če bi bilo treba.

— Zelo me veseli. Stopi doli v gostino po kozarec limonade.

— Kaj si znorela! V taki vročini?

NI še daleč.

— Kako daleč je vaš sim s študiranjem medicine?

— Daleč se ni. Lečiti mora zaenkrat samo otroččke.

Pozor! Od jutri naprej v Elitnem kinu Matici

globoko znižane letne cene

pri vseh predstavah!

Jutri

RICHARD TAUBER-jev

najlepši zvočni film očarljivega petja

POT K SLAVI

Krasna nepozabna vsebina!

Očarljive popevke!

Jutri ob znižanih letnih cenah!

Elitni kino Matica

Telefon 2124.

Dnevne vesti

— Z banske uprave. G. ban dr. Drago Marušič jutri v petek 29. t. m. ne bo sprejmal strank, ker bo službeno zadržan.

— Z zagrebške univerze. Rektorat univerze razpisuje natečaj za izrednega profesorja in docenta farmaceutike tehnologije na filozofski fakulteti.

— Tujaki promet v Dalmaciji. Izvzemši praznike ko je v dalmatinskih krajih mnogo tujcev, je letošnji tujski promet v primeri z lanskim nekoliko manjši. Računajo, da je nazadnje 30 do 40%. Letoviščarjev, ki jih pošilja agencija Ilf vsak teden na naše primorje, je tudi za 30% manj. Vzorok je v prvi vrsti poslabšanje gospodarskega položaja v krajih, od koder je prihajalo k nam največ tujcev, pa tudi nezadostna propaganda v incenzivnem.

— Sprejem gojencev v sanitetno podzastitniško šolo. V sanitetno podzastitniško šolo v Nišu bo sprejetih 1. oktobra 60 gojencev. Kandidati ne smejo biti stari manj kot 17 in več kot 21 let. Prijavitelj se je treba do 15. septembra. Tečaj traja dve leti.

— Razpisane uradniške službe. Glavna direkcija državnega posestva Belle razpisuje natečaj za 7 provizoričnih uradnikov in sicer 5 kmetijskih asistentov ter 1 šumarskega in 1 veterinarskega asistenta. Prošnje je treba vložiti do 15. junija.

— Izseljevanje v Ameriko. Na račun letošnje kvote (od 1. julija 1930 do 30. junija 1931) je dobilo do konca februarja vizum samo 432 izselencev, tako da je ostalo ob koncu februarja na račun kvote še 413 mest, dočim jih je bilo lani samo 206. Letos naša kvota najbrž ne bo izčrpana.

— Kje se dobe solunske legitimacije. Legitimacije za obisk letošnjega 11. ljubljanskega velesajma od 30. maja do 8. junija po 30 Din prodajajo vsi večji denarni zavodi, trgovske korporacije, županstva, prosvetna društva, tujkosprometne ustanove in večje železniške postaje dravske banovine. Kjer bi legitimacij ne bilo na razpolago, naj se zahtevajo direktno od urada ljubljanskega velesajma. Organizacije in ustanove, katere bi želele prevzeti prodajo legitimacij, se naprošajo, da se obrnejo na urad velesajma.

— Črna Prst. SPD objavlja, da bo otvorjena Orožnova kočica pod Črno Prstjo v soboto in nedeljo 30. in 31. t. m. Za stano se otvori Orožnova kočica z dnem 3. junija. Izlet za Črno Prst spadajo ravno v tej sezoni med najlepše.

— Smrtna kosa med ameriškim Slovinci. V Calumetu, država Michigan, je 13. aprila umrl v 67. letu starosti Luka Matešič. Zapustil je ženo in sina. — Dne 21. aprila je v Weisburgu v sanatoriju po večmesečni bolezni umrl 23letni Ivan Rihel. Zapustil je mater, tri brate in dve sestre. — V Detroitu je umrl M. Perme, znan po imenu »Očka«. Zapustil je sina in hčerko. V istem kraju je umrla Marija Ključarjeva, mati osmih otrok. — V Jolietu je 4. maja umrl France Strajner. Pokojni je bil rojen leta 1892, v vasi Sejnec pri Mirni na Dolenjskem, kjer še žive njegovi roditelji. V Ameriki je bival 12 let. — V Jonesvillu blizu La Salla so 14. maja položili k večnemu počitku 76letno Josipino Lesjak. Pokojna je v Ameriki bivala 30 let, zapustila je moža in sina.

— Razstava avtomobilov na letošnjem 11. ljubljanskem velesajmu. Kako se je razvil zadnja leta tudi pri nas avtomobilizem in v kakšni meri da so si avtomobilizem razstave ljubljanskega velesajma stekle tradicijo in zaupanje, se vidi iz tega, da bo letošnja avtomobilizemska razstava zavzela tak obseg kot še nobeno leto doslej. Zastopane bodo vse znamenite tovarne avtomobilov ter potrebščine. Razstavljeni bodo osebni odprti vozovi, osebni zaprti vozovi, tovorni avtomobili, avtobusi, bicikli, motocikli iz Avstrije, Belgije, Čehoslovaške, Anglije, Francije, Italije, Nemčije in Amerike.

— Za petje v skupnem zboru ob odkritju Flajšmanovega spomenika dne 7. junija t. l. v Beričevem se vrši vaja prigašenih zborov v soboto dne 6. junija t. l. zvečer ob 20. v pevski dvorani Glasbene Matice. Društva naj prinesejo s seboj note: Fleišman - dr. Kozina, Himna na Vodnika (zbori), Triglav (zbori), Luna sije (Flajšman - Hubad) (Hubanova župa). Polnoštevilna udeležba prigašenih zborov nujna!

— Pevsko društvo Ljubljanski Zvon. V petek zvečer mešani zbor. Nihče naj ne manjka! — O d b o r.

— Bogat ribji lov. Lani je bilo v našem morju nalovljenih 6.800.000 kg rib v skupni vrednosti 50 milijonov Din.

— Gospodarski stroji in orodje bo razstavljeno v posebni skupini na letošnjem 11. ljubljanskem velesajmu od 30. maja do 8. junija. Zastopani bodo izdelki naše države, Avstrije, Čehoslovaške, Holandije, Francije, Italije, Kanade, Madžarske, Nemčije, Švedske in Amerike. Naši gospodari bodo imeli tu najlepšo priložnost, da si izberejo pluge, brane, kosilne stroje, mlatnice, čistilnice, slamočernice, pluge za

okopavanje in osipanje, traktorje, lokomobile, motorje in veliko število najrazličnejšega orodja. Tako obsežne razstave kmetijskih strojev kot bo na letošnjem velesajmu, še ni bilo. Večina strojev bo v obratu, gnanih z lokomobilm, motorji in električnim tokom.

— Prepoved zahajanja v krčme. Mahu Alojziju, sameckemu delavcu v Smartnem se je z razsodbo okrajnega sodišča v Litiji prepovedalo zahajati v krčme za dobo 1 leta.

— Velesajmsko - poštobrzolavni in telefonski urad bo posloval na sejmističu ljubljanskega velesajma od 30. maja do 8. junija. Uradne ure bodo sledeče: 1. za vso pošto, telegrafsko in telefonsko službo dnevno od 9. do 18. ure; za blagajniško službo pa od 9. do 17. ure.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo deloma oblačno in da se utegne vreme poslabšati. Včeraj je bilo že po vseh krajih naše države bolj ali manj oblačno. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 30,9, v Skopju 28,5, v Sarajevu 27,4, v Zagrebu 27,2, v Ljubljani 26,8, v Beogradu 25,7, v Mariboru 23,1. Davi je kazal barometer v Ljubljani 761,2, temperatura je znašala 13.

— Dva brata pri kopanju utonila. V Bačkem Petrovcu blizu Novega Sada se je v tork pri petletni težki nesreči. Trile otroci posestnika Jovana Kuranje v starosti 6, 8 in 10 let so se kopali v malem ribniku. Nenadoma je začel sredi vode gahati najmlajši, pa sta ga starejša brata kmalu potegnili iz ribnika. Kmalu je pa začel gahati srednji brat, ko mu je pa prišel starejši na pomoč, se ga je potapljajoči brat tako oklenil, da sta oba utonila. Mlajši Jovan je tekel domov po starše, pa je bilo že prepozno. Oba so potegnili mrtva iz ribnika.

— Samomori. Iz Amerike se je bil nedavno vrnil Friderik Wenzel iz Novih Banovcev. Mož je prinesel iz Amerike precej denarja, ki ga je posojal sosedom. Nihče pa mu ni hotel vrniti denarja in niti obresti ni dobil. Možu je šlo to tako na živce, da je začel besneti. Nedavno je snel s stene puško in začel streljati okrog sebe. Žena se ga je zbalala in je pobegnila z doma, nakar se je čudak zaprl v čumnat in se tri tedne ni pokazal. Če se mu je kdo hotel približati, mu je zagrozil, da ga ustrelj. Končno so poklicali na pomoč orožnike. Ko so v tork hoteli vdreti v hišo, je Wenzel najprej streljal nanje, nato se je pa ustrelil v prsa in je bil takoj mrtev.

— V Subotici se je obesil 90letni Ivan Matjevič. Starček si je že popreje dvakrat hotel končati življenje, pa so ga rešili.

— Opozorimo na oglaš družbe Commerce, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 2-1.

— Oblike in klobuke kemično čistil, barva, pliša in lika tovarna Jos. REICH.

— Glave si razbijajo razni voščaki, kako spraviti v sklad ogromno jajec s petelinom na razstavah tovarne testenin »PEKATETE« v H paviljonu letošnjega velesajma. Upajmo, da se le razbistrje!

Iz Ljubljane

— Li Da ne bo narobe! Prejeti smo: Pod tem naslovom je včeraj neki dopisnik sporočil, da se namerava začetkom junija prirediti z gradnjo novih carinskih objektov v Ljubljani, kar pa da je po njegovem mnenju povsem narobe, češ da se mora predvsem tlakovati vse dovozne ceste, potem šele naj se dovoli izdelavo teh objektov: gradbeni material se naj dovažja edino le po tlakovanih cestah. Zanimiva so takšna razmotrivanja malih vsevedcev in posebno še rezolutnost njihovega strokovnega tona. Po dolgotrajni instanciji poti končno doseženi cilj, naj se magari pusti zapasti, samo da bo slučajnemu dopisniku prav in »da ne bo narobe«. »Narobe« je pa že, kajti firma, ki je delo prevzela, ne misli z njim pričeti začetkom junija, marveč je že pričela prejšnji teden, gramoz bo dobila na stavbišču in pa v sosedni gramoznici, ki je njena last, opeko in cement pa bo lahko z vagonom zapeljala direktno na stavbišče. Pa če bi se tudi moralo vse gradivo dovažati po sedanji dovoznih cestah, bi se z gradnjo ne smelo odlašati niti za en dan, ne pa čakati konec tlakovanja teh komunikacij, kajti vsevedev ne bo nikogar prepračil, da je bolje, če se z gradnjo objektov prične v novembru, mesto v maju. — Preje tedaj malo pomisliti, potem šele pisati novice!

— Li Vič. Na travniku ob Cesti XV. je postavljena lopa na visokih betonskih stebrih. Pod to streho je montiran velik stroj, s katerim bodo izdelovali betonske cestne cevi za kanalizacijo Viča, Olince in Rožne doline. S kanalizacijo Tržaške ceste skozi Vič in Olince prično prihodnji mesec, nakar bodo kanalizirali tudi Rožno dolino. Spricho številnih luž in mlakuž ter globokih jarkov z umazano in smrdečo tekočino

je kanalizacija v idilični Rožni dolini še posebno potrebna. Ker je kanalizacija velikega higijskega in estetičnega pomena, bo zlasti Rožna dolina z njo mnogo pridobila.

— Majniški izlet Pevskega društva Sava se bo vršil v nedeljo 31. t. m. v lški Vintgar Zbirališče na omljanskem mostu, od koder se odpeljejo izletniki z avtobusi točno ob 7. do dolenskega mostu, kjer se pridružio tam zbrani udeleženci. Povratek z večernim vlakom iz Skofljice. Prijatelji narave in petja dobrodošli!

— Li Globoka kotanja na Kongresnem trgu. Na mestu, kjer se izteka Vegova ulica na Kongresni trg, je nastala v zadnjem času v bazaltoidnem tlaku globoka kotanja, ki vpije po nujnem popravilu.

— Odborova seja Slovenskega društva za varstvo šivali v Ljubljani se vrši v nedeljo, dne 31. t. m. ob 10. uri dopoldne v posebni sobi restavracije, hotela Slon v Ljubljani. Odbornike in člane nadzorstva vlijudno prosim, da se 10. ura gotovo udeležijo. Predsednik.

— Li Sokoloko društvo Ljubljana II priredi v soboto 30. maja 1931 ob 20. urah akademijo v telovadnici drž. realke, Vegova ul. (vhod iz dvorišča). Spored je zelo peeter in obeta užitka. Vstop prost — vabljeni vsi, posebno še starši naše mladine.

— Li Razvažanje ledu. Mestna klavnična ljubljanska prične dni z razvažanjem in dostavljanjem ledu po mestu. Led se bo dostavljaj na isti način in pod istimi pogoji kakor dosedanja leta. Interesenti se vabijo, da javijo mestni klavnici svoj naslov in količino ledu, ki bi ga potrebovali.

— Li IV. simfonični koncert letošnje sezone bo v petek 5. junija v veliki Unionski dvorani. Na programu je Cezar Frankova simfonija, dalje simfonična pesnitev: Noč na Lisi xori, delo ruskega komponista Musorgskega in Čajkovskega klavirski koncert, ki ga izvaja ob spremljevanju združenega opernega orkestra in orkestra orkestralnega društva Glasbene Matice pianist Ivan Noč. IV. simfonični koncert dirigira skladatelj L. M. Škerjanc. Vstopnice bodo od petka dalje v prodaji pri Matinični knjižarni po običajnih koncertnih cenah.

— Nočni požar sredi mesta. Snoci okrog pol 10. so bili gasilci obveščeni, da gori na Sv. Petra nasipu 8. Ogenj je nastal v kletnem skladišču trgovca z galanterijo in šivalnimi stroji g. Petelinca, kjer sta se vneli dve kazi volne. Nevarnost, da se ogenj razširi in povzroči večjo škodo, je bila precejšnja, ker je bila v skladišču tudi zaloga olja in šivalnih strojev. Ogenj je bil pogasjen že čez pol ure, toda okrog polnoči je začelo v skladišču znova tleti. Domači v hiši so takoj opazili nevarnost in so ogenj sami pogasili. Kako je požar nastal, ni znano, domnevala pa, da je najbrž kdo vrzel tlečo cigareto v klet. Cigareta je padla na volno in jo vžgala. Škoda znaša okrog 3000 Din.

— Li Nesreče in neugode. Na stavbi nove garaže, ki jo građe na Dunajski cesti, se je davi pripetila manjša nesreča. Podri se je stavbni oder n pokopal pod seboj zidarja Jakoba Heinza, doma iz Cervenke v Bački. Heinz je dobil lažje poškodbe na glavi. — V tavnici »Saturnus«. Mostah je včeraj popoldne zagrabil stroj vlagalca Marico Hlebš iz Zgornje Hrušice za desno roko in jo precej poškodoval. — Delavca Petra Smuka iz Spodnjega Loga pri Litiji je včeraj med delom oplazil ploč po glavi in ga precej poškodoval. — Davi se je na Dunajski cesti z motorjem ponesrečil trgovski zastopnik Adolf Osolin. Na gladki cesti mu je zaneslo motor v stran in je padel. Poškodoval se je na glavi. Vse ponesrečenje so prepeljali v bolnico.

Površnike, obleke in vsa druga oblačila za gospode in deco nudi v največji izbiri tvrdka J. MAČEK, Ljubljana, Aleksandrova c. 12.

Pogled v velesajmske paviljone

Kakor smo že poročali, je razstavni prostor za predstojeci XI. velesajem v Ljubljani že popolnoma zaseden in tudi že izvedena porazdelitev prostora poedinim tvrdkam razstavljalcem.

V pav. E je nameščena stanovanjska oprema, pohištvo, glasbeni instrumenti in na polodprtem prostoru pluvotina in zamaški, čolni, pleteno pohištvo, vozovi in drugi kolarski izdelki.

V pav. F je nameščena strojna industrija (stroji za obdelovanje lesa, ključavničarje, kleparje, kovače), tiskarski stroji, pletilni stroji, mešarski stroji, poljedelsko orodje, fina mehanika in na polodprtem prostoru tudi razni stroji, turbine, stavbeni material in keramična industrija.

V pav. G je nameščena tudi kovinska industrija, kovine in izdelki iz kovin (železo, jeklo, cink, baker, svinec, medenina), mlinski stroji, elektrotehnika, kemična industrija, avtomobili in na polodprtem prostoru poljedelski stroji, stroji za mlekarstvo (seperatorji itd.), kotli za žganjekuho in hladilni aparati.

V pav. H je nameščena živilska industrija, parfumerija, pisarniške potrebščine, pesalni in računski stroji, šivalni stroji, kolesa, kožuhovalništvo. Na polodprtem prostoru živilska industrija, galanterija in bižuterija.

V pav. J so nameščeni avtomobili in radio in na polodprtem prostoru motorna kolesa in kolesa.

V pav. L je nameščena krasna in moderna higijenska razstava.

V pav. K je umetniška razstava in radio razstava.

V pav. M je vzel pod svoj krov tekstilno industrijo, paviljon N pa papir, lepenke, kartoleko, knjigovodništvo, usnje in fotografije.

V pav. O je nameščena posebna razstava obrtnikov dravske banovine, v čehoslovaškem paviljonu česka industrija.

Vse prostor na prostem je zaseden s poljedelskimi stroji, večinoma v obratu,

bencinskimi motorji, avtobusi in tovornimi avtomobili, polnojarmeniki, stavbenim materialom, zvonovi, hladilnimi napravami, oddelkom za prikazanje modernega avtogamskega varjenja in živilske industrije.

Jestvine in vinski oddelek sta izpopolnjena z lepim zabaviščem (avtodromi, vrtiljaki itd.).

Legitimacije po Din 30.— upravičujejo do polovične vožnje na železnici in parobrodih in se dobe na železniških postajah, denarnih zavodih, trgovskih in obrtniških organizacijah, Putniku in direktno pri velesejskem uradu.

Čehoslovaški čevljarji proti Bat'i

Po mnogih manifestacijah na kmetih so priredile organizacije čehoslovaških čevljarjev v tork v Pragi na Slovanskem otoku manifestacijsko zborovanje, na katerem se je zbralo okrog 3000 čevljarjev mojstrov in pomočnikov. Na zborovanju se je neprestano ponavljalo ime Bat'a in govorniki so izjavljali, da je on glavni vzrok propadanja čevljarske obri. Čevljarji vidijo edino rešitev v prepovedi delavnic, v katerih popravlja Bat'a obutev po tako nizkih cenah, da čevljarji nikakor ne morejo konkurirati z njimi. Število čevljarjev na Čehoslovaškem je padlo od 60.000 na 38.000. Mnogi govorniki so segli tudi po demagoštvu in zahtevali, naj državne oblasti preprečijo propadanje čevljarskega stanu.

Po zborovanju je bila sprejeta resolucija, v kateri čevljarji zahtevajo, naj država tovarnarijem čevljev prepove delavnice pri prodajalnah in skladiščih, če obstoječe delavnice naj se pa tri mesece po objavi zakona odpravijo. Poleg tega zahteva resolucija omejitev števila prodajnih podružnic in skladišč obutve velikih tovarn, večje obdavčenje tovarnarjev ter znižanje davkov, ki jih plačujejo čevljarji.

Beli poglavar zamorcev

Coast Castle je naselbina na angleški Zlati obali v Afriki, ki je zaradi strmih skal težko dostopna in zato tudi malo znana. Šele zdaj so začeli te kraje raziskovati zlasti tam, kamor Evropeci z redkimi izjemami še niso bili prodrli. Ko so preiskovali to malo znano krajino, so prišli angleški inženjerji v zamorsko vas, kjer so našli belokožca v vlogi poglavarja zamorskega plemena. Lahko si mislimo njihovo presenečenje, pa tudi radovednost, kajti primeri, da bi imeli divjaki belokožca za poglavarja, so zelo redki. Angleži so se takoj zamislili, kdo je ta mož in začeli so ga izpraševati o tem in onem.

Izkazalo se je, da se piše Viljem Knoop in da je bil kmrmar na jadrnici »Emilie« iz Wilhemshavna, ki se je 1. 1904 blizu guinejske obale potopila. Knoop je srečno priplaval do obale, kjer ga je našla mlada zamorka, ki je pobirala med oseko školjke. Bila je hčerka poglavarja plemena, ki se imenuje Buru. Odvedla ga je v domačo vas; postala je njegova žena in ko je poglavar umrl brez sinov, je postal bivši kmrmar njegov naslednik. Zdej je že 27 let med zamorci in če bi ne imel bele kože, bi ga ne bilo mogoče ločiti od njih. Angleži so mu predlagali, da bi ga odpeljali v Evropo, pa se jim je lepo zahvalil, češ, da ostane raje med divjaki.

Ženin ni prišel

Na magistratu v IX. pariškem okraju so imeli oni dan svate in vse je kazalo, da bo sklenjen civilni zakon, toda ženin je izostal in poroka je padla v vodo. Zadeva se bo obravnavala pred sodiščem. Na magistratu bi se bila morala vršiti poroka in zbrani so bili poleg neveste, njenih staršev in obeh priči tudi ženinovi in nevestini prijatelji, samo ženina še ni bilo. Potrpežljivo so ga čakali pol ure, potem so se pa začeli bati, da se mu je morda pripetila nesreča, ko se je peljal z avtomobilom k poroki. Gre za veletrgovca Lauriera. Šele čez pol ure se je zadeva pojasnila, ko je prinesel pismošča županu namenjeno brzojavko. Podpisani je bil veletrgovec Laurier. Mož je sporočil, da prekljuje zaroko, ker si je premislil in ker še noče v zakonski jarem. Ni pa povedal, zakaj si je premislil.

Ko so nevesti prečitali brzojavko, se je onesvestila. Ko se je zavedla, je odšla takoj k advokatu in vložila tožbo za povračilo škode, ki jo je imela baje s tem, da so se njeni izgledi na možitev po tej blamaži znatno poslabšali. Šele pozneje se je izkazalo, da je bil nadebudni ženin že dvignil pri bodočem tustu 50.000 frankov na račun dote. Advokat zahteva sedaj 200.000 frankov, ki jih bo varana nevesta najbrž dobila.

Učenjaki o koncu sveta

Fizik Boltzmann pravi, da bo toplota uničila svet. V svetovju se namreč vedno bolj kaže prizadevanje izpremeniti vso energijo v toplotno energijo. Celotna ogromna množina svetlobe, ki prihaja od neštith zvezd, naj bi se polagoma izpremenila v toplotu. Ta toplota naj bi enakomerno napolnila vse svetovje in konec tega gibanja bi pomenil pogin vsega sveta. Ta toplota pa ne bo posebno velika, kajti Boltzmann je izračunal, da bo imelo z izvestno toplotno energijo enakomerno

Okusna in zdrava je Kolinska kava!

napolnjeno svetovje dokaj nizko temperaturo.

Sved S. Arrhenius pa veruje, da bodo rešile svet katastrofe megle v svetovju. Segreti plini izločijo iz sebe molekule in s tem bo prestala megla še hladnejša, nego je bila prvotno. Tako bo izpremenba energije v toplotu učinkovala nasprotno na nebesna telesa, ki se bodo močno ohladila in tako bo preprečeno širjenje toplote, o kateri govori Boltzmann.

Drugi učenjaki, kakor Einstein, Jerus in Nemst, si zamišljajo konec sveta onostavno. Kozmična telesa bodo kar sama izgubila svojo gmoto, kajti vsa brez izjeme izločajo svetlobo in toplotu, kar pomeni, da neprestano izgubljajo snov. Gmote je sicer zelo veliko in izgubila se počasi, vendar pa mora priti čez nekaj trilionov let konec. Energija, ki jo izločajo svetovna telesa, bo sicer ostala v svetovnem prostoru, seveda pa v drugačni obliki, kakor je zdaj. Po mnenju učenjaka Nemsta nastane potem vstajenje svetovja v novi, popravljeni izdaji. Razpršeni atomi se nekje zbere tako, da nastanejo nove megle, iz katerih se porode nova solna kopa najprej v obliki plimastih obel, potem se pa počasi ohladi in rojstvo sveta se bo ponovilo. In nedvomno se pojavijo tudi ljudje, ki zaneso na ta ali oni svet navadno človeško življenje. Nemst pravi, da je svet več in da se življenje neprestano ponavlja. Trilijon let pri tem ne igra nobene vloge.

Bivša madagaskarska kraljica Salima Masimba in njen mož. (Glej poročilo v večerajšnji številki na 4. strani.)

Kako Galsworthy piše

V Oxfordu je predaval znani angleški pisatelj John Galsworthy o pisanju romanov in oblikovanju značajev poedinim junakov in junakinj, ki si jih zamisljajo pisatelji. Zanimivo je bilo pripovedovanje, kako Galsworthy sam piše romane. Ko se pripravi k delu, sede udobno v naslanjač brez opredeljene misli ter vzame pero v roke in pipo v usta. Brez točnega namena, brez pričakovanja in tudi skoraj brez vsake nade prebere mimogrede zadnje strani svojega rokopisa. Potem se pa polagoma zazdi, kakor bi se njegov duh ločil od naslanjača v katerem pisatelj sedi in se docela vživljal v položaj junaka romana. Kar se začne pisateljeva roka premikati in pero pisati. To stanje traja eno ali dve uri.

In ko pisatelj potem prečita, kar je napisal, se navadno sam čudi, kako je vse dobro utemeljeno in v logični zvezi s prejšnjimi poglavji in kako gre dejanje samo proti določenemu koncu. Angleški pisatelj pravi, da črpajo junaki in junakinje romana svoje moči nekako iz zaloge v njegovi podzavesti in delujejo skoraj brez njegove kontrole. To spominja močno na Puškina, ko je pisal »Evgenija Onjegina«. Ko je nekoč napisal, kako Tatjana odkloni Onjegina, je vprašal prijatelja: Ali verjameš, da je Tatjana odklonila Onjegina? Tega bi ne bil pričakoval od nje.

Očetov parfum.

— Ker je prišla v hišo hripa, se je zatekla gospodinja h konjaku. Ko je spravila spodnjico, je slednja pripomnila: Mamica, ti si pa danes rabila očetov parfum.

Zane Grey

32

Skrivnostni jezdec

Roman.

Potem se je obrnila, odhitela na verando in odprla vrata v družinsko sobo. Od razburjenja je težko dihala in oči so se ji nekam čudno iskriale. Očividno se je farmar baš pripravil ozmerjati sina. Ko je pa zagledal Columbino, je presenečno zazijal. Jack je pa odskočil.

— Jack Belounds! — je vzdiknila. — Ti nisi niti polovičen mož... Podlež in neotesanec si!

Nekaj časa ga je še zamolčivo in srdito gledala, potem je pa planila iz sobe, kakor je bila prišla.

VIII.

Columbina tistega dne ni več zapustila svoje sobe. Ni hotela, da bi kdo zvedel, kako zelo trpi. Prej niti slutila ni, kako težko ji bo premagati se iznova. Pa se ji je le posrečilo prestati vihar, ki je divjal v njenem srcu, in naslednja noč ji je nadomestila spanje, ki ji ga je bila ugrabila prejšnja.

Čudno, da se ni prav nič bala stopiti pred farmarja in njegovega sina. Najnovejši dogodki niso bili izpremenili samo njenega značaja, temveč so jo bili tudi utrdili in ji vili novih moči. Ko je prišla k zajutruku, Jacka ni bilo. Stari farmar jo je pozdravil nekam izredno prijazno.

— Jack je bolan, — je pripomnil čez nekaj časa.

— Tako? — se je začudila Columbina.

— Da. Dejal je, da je kriv alkohol, ki ga ni več vajen. No, meni se pa zdi, da je bilo nekaj drugega: da si ga je preveč ozmerjala. Kar sem mu jaz zabrusil v obraz, si ni vzel preveč k srcu, čeprav je bilo mnogo huje... Pravim ti, deklič, Jack je strašno zaleten vate.

— Da, toda svojo ljubezen kaže na zelo čuden način, — je odgovorila Columbina kratko.

— Bil je alkohol, alkohol, — je ugovarjal stari, ganjen v svojem prizadevanju ublažiti spor.

— Ah, kaj mi ni objubil, da ne bo nikoli več pil?

Belounds je zmajal žalosno z glavno.

— Jack se napiljuje in ti objubi vse. In prepričan sem, da misli resno. Potem ga pa prime vrag in objuba je pozabljena... Oprostili mu moraš. Fantje v mestu so že začeli slaviti prvi oktober. Čudno, da ni prišel Jack domov pijan ko batina.

— Oče, ti si najboljši človek na svetu, — je dejala Columbina. Kako bi mogla ostati brezčutna vpricho te očetovske ljubezni?

Plaho jo je pogledal. — Torej nočeš pustiti starega moža na cedilu?

Stisnila je sobe.

— Ne.

— Bal sem se že, da si si premislila.

— Kar sem objubila, je bilo dobro premišljeno. Z moje strani ni bilo nobenih pogovov.

— Objube se dajo prelomiti, deklica, — je dejal s svojim globoko donečim glasom.

— Jaz nisem še nikoli prelomila objube.

— Jaz pa že. Morda ne pogosto, pripetilo se mi je pa že... In čuj, dek-

le, to je čisto neizogibno. So trenutki v življenju, ko celo mož ne more storiti, kar je svedeno objubil. A deklica. — Ah, saj razumem, kako lahko je izpremeniti svoje mnenje kar čez noč. Dolžnost mi velevala, Colbie, povedati, da ti ne more nihče očitati, da ne moreš Jacka več trpeti, ne glede na to, kar si mi objubila.

Columbina je molčala in zrla topo pred se.

— Oče, če bom mogla kot žena vplivati na Jacka, da se pobojša, me bo zelo veselilo.

Columbina je počasi vstala in odšla od mize, ne da bi čakala, kaj odgovori stari na njeno izjavo. Nadaljevala je delo, ki se ga je bila lotila in čeprav so ji roke večkrat onemogle počivale v naročju, pogled pa uhajal skozi okno, ga je dovršila.

Istega dne popoldne je jahala Columbina po stezi čez livado proti koči, v kateri je stanoval Wade. Ona jo je neko čudno hrepenenje, da bi v njegovi bližini pomirila svoje srce in se pomenila z njim o najnovejših dogodkih. Čeprav ni mogla utemeljiti, kako radi bi priznala vso resnico o spopadu med Jackom in Wilsonom, bi bila vendar srčno rada oznanila to resnico vsem livadam in vsemu svetu.

Psi so napovedali Columbinin prihod z globokim, donečim zborom. Sampson in Jim sta ležala nepriklonjena na verandi. Druga dva sta bila priklenjena v bližnjem gozdičku. Sampson je otepal s svojim kocaštim repom po ograji, vstal pa ni; sicer pa ni bilo čuda, kajti prejšnji dan je bil na lov in vrnil se je zelo utrujen. Če bi bil Wade doma, bi se bil takoj prikazal na pragu, da pogleda, zakaj psi tako lajajo. Ko se je Columbina približala koči, je opazila na ograji svežo kožo divje zveri.

Jahala je naprej ob potoku. Po zadnjem deževju se je bila voda izčistila, lepo prozorna je zaborela po strugi. Prijahala je mimo nasipa, ki si ga je bil zgradil osamljeni bober. Sveže ogledane veje so pričale, da se bober marljivo pripravlja na dolgo, ostro zimo. Columbina se je spomnila, kako zelo je bil Wade vesel, ko je opazil v dolini sledove starega bobra; in opetovano ji je razlagal Wade svoj načrt, da hoče njeti nekaj mladih bobrov, ki naj bi ga kratkocasi.

Stezičica je vodila čez potok in postrovi so švigale izpod kopit Columbininega konja, ko je bredel plitko vodo. Columbina se je držala te steze, ker je vedela, da vodi v dolino, kjer se je bil naselil Wilson Moore. Sveži sledovi konjskih kopit so pričali, da je jahal Wade malo prej tod mimo. Konj se je ustrašil prihitanja jerebice. In Columbina je opazila za seboj lovškega psa Kana, ki se je bil odtrgal in zdinjal za njo.

— Kane, Kane! — je zaklicala. Približal se ji je, toda ne tako, da bi ga njena roka dosegla. Ko je pa pogledala konja in zdinjala naprej, ji je sledil.

Old White Slides je bil izgubil vse svoje poletne barve, nosil je samo še sivo in otožno rumeno odejo pozne jeseni. Sage Valley je bila samo ena mnogih dolin, ležečih ob vznožju tega pogorja. Odpirala se je dobre pol milje na široko, na eni strani so se vzpenjali pod nebo gorski grebeni, na drugi je pa zapiralo dolino z drevjem zaraščeno pobočje. Na robu gozda je zaborel potok. Tu in tam se je pasla živina na

sočnih livadah. Columbina je bila presenečena nad tolikimi čredami živine, in vprašala se je, čigava bi utegnla biti. Beloundsova živina je bila vsa že v dolini, kjer je vsako leto prezimovala. Med konji, ki so jo pozdravili z razgetanjem, je opazila belega mustanga, ki ga je bil podaril stari farmar Wil-

sonu po njegovem prvem spopadu z Jackom. Pri pogledu na tega konja je bil spreletela groza; potem ji je pa šinila v glavo strašna misel, da lastnik morda nikoli več ne bo jahal tega konja. Toda Columbina ni hotela pokazati, kakšne misli ji roje po glavi.

Prvi polet v stratosfero

Včeraj zjutraj sta se dvignila prof. Piccard in inž. Kipfer z balonom baje 20.000 m visoko

Lani v septembru se je hotel znani učenjak prof. Piccard z balonom dvigniti 16.000 m nad zemljo. Njegov sklep je prišel nepričakovano, dasi je svet vedel za njegove priprave že več tednov poprej. Vreme je bilo namreč neugodno in nihče ni mislil, da bo učenjak tvegati že itak izredno nevarno pot v stratosfero. Ponoči so napolnili balon, v katerega so spravili 2200 kubičnih metrov plina. Start se pa ni mogel izvršiti ob določeni uri, ker se je obod balona ob prevozu raztrgal in so ga morali zakrpati. Šele ob 8. zjutraj sta zlezla Piccard in njegov spremljevalec Kipfer v ladjico, zgrajeno v obliki velike črnobeke oble iz aluminija. Med viharimi ovacijami množice se je Piccard poslovil od svoje žene in dveh otrok, ladjico so hermetično zaprli in že so mislili, da se balon dvigne, toda veter ga je zibal tako močno semintja, da se je leseni od pod gondolo udrl in v gondoli se je poskušovalo več mehaničnih instrumentov. Poskusili so spraviti balon v višino s tem, da so pometali ves balast iz njega, pa se kljub temu ni hotel dvigniti. Končno se je Piccard poletu odrekel.

Učenjak se pa prvega neuspela ni ustrašil, temveč je z občudovanja vredno živostjo nadaljeval svoje priprave za prvi polet v stratosfero, ki pomeni obenem prvi korak na poti k zavojevanju medplanetarnega prostora. Tudi in neopazeno je Piccard delal, ti-

ho in neopazeno se je pripravil in dvignil visoko gori nad zemljo, kamor še ni prodrlo nobeno živo bitje. Šele ko je bilo že vse pripravljeno za start in ko je učenjak s svojim spremljevalcem že drvel v balonu v zračne višave, se je raznesla po svetu presenetljiva vest, da se je spoprijel človeški genij z naravnimi elementi in da hoče slaviti človekovo zmago nad naravo.

V nasprotju s prvimi ponesrečenimi poskusom dvigniti se v stratosfero, je šel drugi start hitro in gladko od rok. Piccard je startal na ozemlju tvornice balonov Riedinger pri Augsburgu včeraj ob 3.30 zjutraj. V torek se je s svojim sodelavcem inž. Kipferjem ves dan pripravil na polet in ko so začeli ob 11. ponoči polniti balon s plinom, je bila gondola že preskrbljena z vsem. Učenjak in njegov spremljevalec sta zlezla v gondolo in takoj so se hermetično zaprla za njima vratca. Ob 3.55 se je razleglo kratko povelje in v naslednjem trenutku se je dvignil balon nepričakovano hitro. Šele ko je plin nad tovarniškimi poskopi, so začeli presenečeni gledalci navdušeno plaskati. Balon se je obrnil naprej proti severozapadu, v višini 1000 m je pa krenil proti jugovzhodu in lesketal se je v jutranjem solncu liki velika bela obla. Dolgo se je videl s prostim očesom in poldrugo uro po startu je plul približno 3 km daleč od tovarne že 5000 m visoko. Balon se je dvignil v zračne vi-

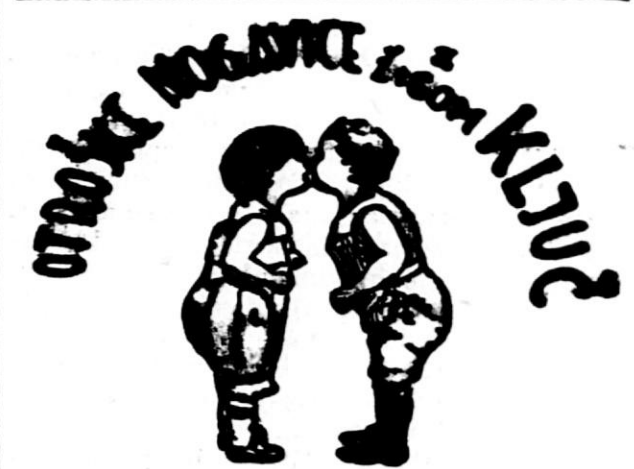

Profesor Piccard (levo) in njegov spremljevalec inž. Kipfer (desno) stojita pred gondolo, v kateri sta se dvignila v stratosfero.

šave pod švicarsko zastavo. Ob 7.30 je bil že okrog 100 km od kraja starta in 7 do 8000 m visoko. Dopoldne so ga videli v veliki višini kot majhno srebrno oblo na raznih krajih in tovarni balonov so začeli od vseh strani oblegati z vprašanji glede usode pognatega učenjaka. Tudi univerza v Bruslju se je telefonično opetovano informirala, kaj je s poletom v stratosfero.

Vodstvo tovarne je bilo mnenja, da je ostal balon dobre tri ure skoraj na isti višini, ker je bil zašel v plast zelo toplega zraka, tako da plina ni mogel izpuščati. Hrane sta vzela drzna letalca s seboj samo za 12 do 15 ur. Opoldne je plul balon nad bavarsko-württenbersko mejo zopet v severovzhodni smeri. Ob 14. so ga videli nad Schongau približno 8000 m visoko. Ob 16. je priplul nad Wangenbergom iz oblakov in bil je še kakih 4000 m visoko. Plul je proti jugu. V mnogih bavarskih krajih so ga videli ljudje v popoldanskih urah kot majhno belo oblo, toda nebo se je kmalu pooblačilo in po 16. balona niso mogli več opaziti. Ob 16.45 so opazili balon z daljnogledom iz Murnaua. Premikal se je tako počasi, da se je zdelo, kakor da stoji. Najbrž je bil v zračnih plasteh, kjer ni bilo nobenega vetra.

Kot rečeno, sta vzela prof. Piccard in njegov spremljevalec na pot v zračne višave samo za nekaj ur hrane in dve steklenici kisika, kar pomeni, da bi se mogla držati v zraku 20 do 24 ur. Ves kulturni svet nestropno pričakuje vesti o prvem poletu v stratosfero tem bolj, ker se pripravljajo taki poleti tudi v drugih državah. Piccard ni vzel s seboj nobenih aparatov, ki bi po potrebi segregali notranjost gondole, temveč se je zanesel samo na solne žarke. V balon gre sicer 14.000 kubičnih metrov plina, spravili so ga pa samo 2000, kajti v zračnih višavah pod vedno manjšim zračnim pritiskom se plin raztegne in tako naj bi polagoma zapolnil ves balon. Balon naj bi se torej dvignil približno 12.000 m visoko, če bi se pa dvignil še višje, bi bilo treba izpuščati odgovarjajočo količino plina, sicer bi balon razneslo. Po prvih vesteh je dosegel balon višino 20.000 m, kar bo pa najbrž nekoliko pretirano. Dosedanji višinski rekord poletov z balonom sta imela profesorja Bersch in Stähling, ki sta se dvignila l. 1901 z balonom »Preussen« 10.800 m visoko.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Imenitno se ji godi.

— Je tvoja sestra še vedno deklica?
— Da.
— In kako se ji godi?
— Imenitno. Stara se sicer dan za dnem, pa je vsako leto mlajša.

Samo še danes
ob 4, 7, 9. uri

Luči velemesta

Veliki filmski umotvor.

v glavni vlogi

Charlie Chaplin

Telefon 2124.

ELITNI KINO MATICA

Surovo maslo

(Tafelbutter)

najfinejše, dobavljiva v vsaki množini od 4 kg naprej
franko, in sicer po ceni 30.— Din proti povzetju.

Franc Kolleritsch

APACE PRI GOENJI RADGONI

I. SLANOVIC

SPLOŠNO KLJUČAVNICARSTVO,
Gajeva ulica šte. 2

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.
Specijalna dela: delikatesna in slaščičarska namizna in
izložena stojala iz medenine ali železno ponikljana.

Lovske puške

Roberts, Browning pištole, pištole za straženje psov, lov-
ske in ribiške potrebščine ima vedno v zalogi

F. K. KAISER, puškar.

Ljubljana, Kongresni trg šte. 9

Modroce,

peresnice, posteljne mreže, oto-
mane, divane, patent fotelje,
cvilih, blago in žimo — dobite
najceneje pri

F. Sajovic, Ljubljana,
Stari trg šte. 6

HISA

z 2 sobama, shrambo in vrtno,
vse v dobrem stanju, napredaj.
Doma je pitna voda, 3 minute
proč pralna, 10 minut pa kopa-
na voda, 3 minute od cerkve
in šole ter 10 minut od kolo-
dvorca v Domžalah. — Rodica
št. 40. 1702

MIZARSKEGA POMOČNIKA
sprejme mizarstvo v Sledni-
ku, Gasilski dom — pri Med-
vodah. 1701

AVTO

Gardner Roadster 6 cil., voženo
9000 km, iz prve roke, dobro
ohranjen, za Din 35.000 pro-
dam. Franjo pl. Pongratz, Ma-
ruševce. 1700

VEČI KRASNH PARCEL
za stavbišče ob banovinski ce-
sti, na zelo prometnem kraju,
napredaj. Poizve se pri Avgust
Dolniku, gostilničarju v Hrast-
niku. 1714

PRODAJALCE SLADOLEDA
s nekaj kavčje, proti plači po
dogovoru, sprejme Čepon, Je-
senice. 1716

VOJNO PODRUČNICE
spretnega, kavčje smolega,
za ustanovitve podružnice —
sprejem. — Poudarje na Ve-
liki parliki magazinu, Novi Sad.

VAJENEC

se sprejme v trgovino s me-
sni mizom. — Hinko Rebolj,
Ljubljana VII, Celovška c. 63.

Deske

III. za objanje, kratke za mi-
zarje, oblane za podo in letve
raznih dimenzij prodaja po zelo
nizki ceni

„Mirija“, d. z o. z.,

LJUBLJANA,

Dunajska cesta št. 46

Telefon št. 26—20, 25—95.

BUKOVA DEVA

TRBOVELJSKI

PREMOG

pri št.

„KURIVO“

LJUBLJANA, Dunaj-

ska cesta šte. 33

(na Balkanu)

Telefon 34—34

10 % POPUSTA

na šagan in tesan STAVENI

LES. Dostava tudi na stavbo.

FRAN ŠUSTAR

parna žaga

LJUBLJANA, Dolajška c. 13

Telefon 34—34

Dolajška c. 13

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

Telefon 34—34

PRODAJA SE NADALJUJE . . . !

Na novo došlo:

Creppe de Chine, francoski, v modnih rožastih barva	meter	Din 75.—
Umetna svila najbolje vrste	»	» 17.—
Ostanki umetne svile	»	» 12.—
Damast platno za žimnice	»	» 23.—
Volneni deleni, novi, moderni vzorci	»	» 24.—
Lanski vzorci	»	» 15.—
Bombazni deleni	»	» 6.—
Prima angleški šofli že od Din 150.— naprej		
Angleški selirji la	»	» 17.—
Jugoslovanski selir	»	» 9.—
Raye deleni, krasni vzorci za ženske obleke	»	» 12.—
Ženske in moške nogavice, žepni robci, po izredno nizkih cenah!		

DRUŽBI COMMERCE D. D.

Ljubljana, Tavčarjeva ulica 2, I. nadstropje
Če nas že niste obiskali, pridite in prepričajte se!

OTVORITEV VRTA

restavracije „POD SKALCO“, Mestni trg 11

v soboto, dne 30. maja 1931, kar naznanjam cenjenim obiskovalcem.

Točli bom pristna štajerska vina po konkurenčnih cenah, vedno
sveže pivo v vrčih. Prvovrstna dunajska in srbska kuhinja in
ostala mesokuha, kakor čevabčiči, različni itd. Abonenti se spreje-
majo dnevno za Din 20, po karti Din 25. 7101

Za točno postrežbo jamčim in se priporočam

LASTNIK

Večja množina

makulaturenega papirja

napredaj po zelo ugodni ceni

Naslov pove uprava Slovenskega Naroda